

PRAVICA DO UPANJA IN ŽALOVANJA

Žalovanje ob izgubi otroka

mag. Katarina Kesič Dimic, prof. def.

(objavljeno v reviji Otrok in družina, november 2008)

Velika večina partnerjev se po daljši skupni zvezi odloči za otroka. Pri nekaterih se to zgodi popolnoma spontano, pri drugih pa prihaja do mnogih zapletov, ki življenje dveh odraslih ljudi lahko sprememni do neprepoznavnosti. Zgodi se lahko, da par dolgo ne more zanositi in se zato odloči za medicinsko pomoč (oploditev z biomedicinsko pomočjo). Drugje lahko zanositev pride skorajda sama od sebe, pa pričakovani otročiček umre (kmalu po porodu, ali pa še v obdobju nosečnosti). Nekaterim se rodijo nedonošeni otroci, ki potrebujejo obilo intenzivne nege in optimističnih staršev. Lahko pa se zgodi, da po devetih mesecih čakanja starša preseneti otroček s posebnimi potrebami.

Čustva, ki jih vsi ti omenjeni starši oziroma odrasli doživljajo ob vsem tem, so neopisljiva. In nihče, ki ni prehodil podobne poti, jih ne more razumeti. Ne njihovih čustev, ne njihovega, včasih precej nenavadnega vedenja. Tudi okolica, ki se trudi razumeti, ji pogosto spodleti. Pogosto pa lahko spodleti tudi partnerjema samima v njunem odnosu, saj morata prehoditi precej novih in zapletenih poti, večinoma posutih z grobim in ranljivim materialom. Njuna zveza je v tako težkih trenutkih na velikem preiskusu, poleg tega pa še vsak sam zase v sebi rešuje določene dileme. Žal po tako pretresljivih dogodkih nemalo zvez propade, saj partnerja v iskanju odgovora na vprašanje: »Zakaj midva, zakaj jaz, zakaj vse to trpljenje?...« ne najdeta skupnega odgovora.

Tomi in Jelka sta poročena enajst let. Spoznala sta se, ko je bilo njemu 25, njej pa 24 let in se leto zatem poročila. Imela sta stanovanje in solidni službi, zato se jima je zdelo, da je čas za otročička. Po enem letu nezaščitenih spolnih odnosov Jelka še vedno ni bila noseča. Takrat ju je začelo skrbeti, da ni vse tako, kot bi moralo biti. Nekaj časa sta še

poskušala, a se ni nič zgodilo. Odločila sta se za preiskave. Jelki so operativno odstranili pregrado na jajčnikih in prvič je zanosila s pomočjo hormonske terapije. Bila sta neizmerno srečna. Vse jutranje slabosti in popoldanske utrujenosti sta praznovala kot ostali praznujemo velika doživetja. Zdravnik ji je svetoval počitek, ki se ga je Jelka zelo striktno držala. A njuno veselje se je žal končalo po 11 tednih, ko je Jelka spontano splavila. Neprespane noči, polne joka in samoobtoževanja, kateri gib je bil napačen, ali je nezdravo jedla ...

Jelka in Tomi sta se po pol leta pobrala in se odločila za nov poskus. Tokrat ni šlo tudi s pomočjo hormonske terapije. Zdravniki so jima svetovali postopek umetne oploditve, za katerega sta se po premisleku soglasno odločila. In tako sta poskušala in poskušala in nikoli ni uspelo. Ko se jima je zdelo, da je pri njiju odpovedala sodobna medicina, sta se posluževala različnih alternativnih oblik zdravljenja. Vmes sta šla celo na medicinsko zdravljenje v tujino, seveda na lastne stroške. A nikoli nič. Danes sta še vedno optimistična in polna upanja, čeprav je večina okoli njiju že mnenja, da jima ne bo nikoli uspelo. Imajo pravico soditi o usodi dveh ljudi, ki si najbolj na svetu želita v rokah držati svojo štručko?

Sabina in Blaž sta dve leti po poroki prestala spontani splav. Po tem dogodku jima ni več uspelo zanositi po naravni poti, zato sta se odločila za umetno oploditev. Uspelo jima je v tretjem poskusu. Sabina je bila ves čas rizično noseča, saj je nosila dva mala nagajivčka. Pridno je pazila nase in na mala dva, a že v 20. tednu nosečnosti je začela krvaveti in se odpirati. V bolnišnici je ležala tri tedne in rodila v 23. tednu. Za oba otročka, ki sta tehtala vsak okoli pol kilograma so poskrbeli na intenzivnem oddelku porodnišnice. Žal je deček drugi dan umrl, deklica pa se je borila naprej. Vse skupaj ni bilo preveč optimistično, saj je imela deklica precej težav z dihanjem. A Sabina in Blaž nikoli nista prenehala upati. Obiskovala sta njuno majhno princesko in jo oblivala z oblački upanja. In deklica je rastla in napredovala, seveda s pomočjo medicinskih aparatov. Nekaj mesecev po rojstvu pa so ji morali zaradi komplikacij amputirati nogico pod kolenom.

Dodaten šok, ki je zopet ohromil starša, a jima ni vzel poguma in optimizma. In za to sta bila tudi nagrajena. Deklico sta po šestih mesecih po porodu lahko odnesla domov. Dihala resda še ni sama, a tudi to se je kmalu uredilo. Danes ima deklica protezo in se igra z ostalimi vrstniki v peskovniku. Ob vzpodbudi svojih staršev se lepo razvija in napreduje. Kdo pravi, da je upanje zaman?

Neža in Boris sta se za prvega otroka odločila, ko sta skoraj dokončala hišo. Nežina nosečnost je od vsega začetka potekala brez zapletov. Bila je zdrava nosečnica, ves čas v gibanju. Skupaj z Borisom sta v hiši začela urejati otroško sobico. Pisano sta pobarvala stene, obesila otroške zavese in sestavila posteljico. Nakupila sta tudi celo goro otroških bodijev, pajackov in copatkov, ki so pripravljeni čakali v omaricah. Ko je bila Neža v 30. tednu nosečnosti, se ji je zdelo čudno, da otroka tako slabo čuti. Šla je na pregled, kjer ji je zdravnik žalostno potrdil njene sume. Otročku je srček prenehal biti. Roditi je morala mrtvega sina. Po porodu, ki se ni končal kot si je predstavljala, je v rokah držala malo nepremično štručko, ki se ji je zdela najbolj popolna stvar na svetu. Z Borisem sta sinku izbrala ime in uredila vse potrebno za njegov pogreb. Prišlo je veliko ljudi, večina precej zmedenih in negotovih. Nihče ni vedel, kako naj se obnaša. Neža je še nekaj mesecev ostala doma, saj ni bila sposobna opravljati dela v službi. Njeno telo je žalovalo za tistim, kar je tako dolgo rastle pod njenim srcem. Njeno telo jo je ves čas opominjalo na veliko izgubo. Dojke so proizvajale mleko, maternica pa se ji je boleče krčila. Vsaka kapljica mleka jo je zadela globoko v srce. Ni hotela med ljudi, brez zaobljenega trebuha in brez dojenčka. Kaj vse bi jo spraševali in kaj bi jim mogla razlagati. Niti misli na to ni prenesla. Vsak dan je ležala na tepihu z veliko žirafo v otroški sobi in žalovala za svojim otrokom, ki ga nikoli ne bo imela. Boris je žaloval drugače. Po tednu dni se je vrnil v službo, a njegove misli so ves čas begale drugam. Jedel je premalo, zdrznil se je ob vsaki nosečnici ali mamici z vozičkom. Prejokal je vožnje v službo, včasih je bilo tako hudo, da se je moral ustaviti ob cesti. Z Nežo sta se precej oddaljila. Postala je zasanjana, prespala je cele dneve, ob pogovoru je bila otopela in je samo prikimavala. Po določenem času je otroško sobo zaklenila in skrila ključ. Bolel jo je vsak pogled na otroške pripomočke.

Boris pa je po službi pogosto odhajal na sinkov grob in se pogovarjal z njim, ter mu pripovedoval pravljice. Nekje po letu in pol sta se nekako sestavila skupaj in začela premišljevati o drugem otroku.

Tadeja je drugič zanosila, ko je bila stara 31 let. Nihče oziroma nič na svetu je ne bi mogel prepričati, da njen novorojenček ne bo popoln. Maj se je rodil brez zapletov na sončen pomladni dan in še nekaj dni potem se je zdelo, da nekaj ni v redu. Maj skorajda ni jokal. Težave je imel pri hranjenju in ni odpiral oči. Tadeji se je zdelo, kot da se je medicinske sestre izogibajo, in postala je prestrašena. Veselje in vzhičenost ob pričakovanju drugorojenca sta se mešala z neverbalnimi sporočili oseb okoli nje. Zdravnik je končno prišel povedat, kar je sama že pričela slutiti: »Vaš otrok ima Downov sindrom.«. Takrat se je njihovo življenje popolnoma spremenilo. Tadejin mož Marko ni mogel sprejeti novice. Dva dni je ni obiskal v porodnišnici in takrat je bila Tadeja še bolj na tleh. Ko so jo obiskovali znanci, je opazila, kako zelo na trnih so vsi.

Z Majem je obiskovala fizioterapevtko, ki jo je tudi naučila, kako se morata dojiti. Vse z Majem je potekalo drugače kot s prvorojenko in vsi so se veliko naučili. Tudi Marko je po začetni krizi postal tak očka, kot ga je bila vajena od prej in življenje je nekako steklo. Sicer z občutkom žalovanja za otrokom, ki so ga vsi pričakovali in ga niso dobili, a z upanjem, da se bo Maj lepo razvijal in hitro rasel.

Večina strokovnjakov si je enotnih glede stopenj in faz pri prehajanju in razumevanju življenjskih kriz.

Na začetku so v fazi šoka, stresa in žalovanja. Tu gre predvsem za zmedenost, zanikanje resničnosti, dezorganizacijo in žalovanje za pričakovanim otrokom. Starši težko obvladujejo svoja čustva in vedenje. So pogosto utrujeni, spremeni se vloga obeh staršev (partnerjev), pogosto si dajejo lažna upanja.

V drugi fazi sledijo občutki krivde, razočaranje, samoobtoževanje, negotovost pred prihodnostjo. V tem obdobju sta sočasno prisotna strah in upanje. Počasi se navajajo in zavedajo novega življenja.

V tretji fazi si opomorejo od šoka in na problem začnejo gledati bolj realno ter objektivno. Nekako začnejo sprejemati dejstva, s katerimi so bili soočeni.

Zadnja faza kaže, da kriza prehaja, starši (partnerji) začnejo realno razmišljati o prihodnosti. Družinsko življenje se nekako umiri in ustali. V resnici pa se lahko zgodi, da nekateri starši nikoli v popolnosti ne sprejmejo dogodkov, ki so se jim pripetili.

Nikoli ne recite, da razumete. Ker ne. Če je vaša življenjska zgodba drugačna, ste bili priča popolnoma drugačnemu spletu dogodkov.

Ne recite, naj ne jokajo. Niste merilo za postavljanje velikosti žalosti.

Nikoli ne recite, da bo bolje. V danem trenutku tega morda sploh ne morejo razumeti.

Bodite dobri poslušalci, morda samo nemi opazovalci. Ponudite pomoč, a le toliko in takrat, ko jo bodo sami želeli.

Ne obsojajte, ker vas ne boli.